

Ihmisten omien tietojen käyttö digitaalisessa muodossa (MyData)

MyData tai OmaData-kehittämiseen on linjattu hallitusohjelmassa kohdassa 3.4 Elinvoimainen Suomi tavoitteen 3, ”Suomi tunnetaan teknologisen kehityksen, innovatiivisten hankintojen ja kokeilukulttuurin edelläkävijänä” alla seuraavasti:

Turvataan yksilölle mahdollisuudet hallita omia julkisissa palveluissa olevia tietojaan omadata-periaatteen mukaisesti.

Linjaus on osa tavoitetta nostaa julkisen sektorin teknologia- ja digitalisaatiokyvykkyyttä sekä kehittää julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä.

Hallitusohjelman linjaus on oivallinen. Se liittyy ihmisten tiedollisen itsemääräämisoikeuden korostamiseen. Samaa tavoitetta edistetään EU:n tietosuojasetuksessa ja hallitusohjelman kirjauksessa on kyse datan siirrettävyydestä julkisissa rekistereissä olevien tietojen osalta. Hankkeen toteuttamisessa pitää huomioida seuraavat näkökohdat:

Lainsäädännön selkeys. Julkisuuslaissa on säädetty esimerkillisesti ihmisen oikeus saada tietonsa paperimuodossa. Nyt olisi selvennettävä, että sama oikeus on voimassa myös digitaalisessa muodossa olevien tietojen osalta. Toisin sanoen ihmisellä on oltava:

Oikeus saada tietonsa avoimen rajapinnan välityksellä konehuetavassa muodossa.

Lisäksi on huomioitava pari reunaehto. Lainsäädäntöön ollaan nyt sisällyttämässä useita tietojen luovutusta säännöstyviä säännöksiä – yleislainsäädännön ollessa epäselvä. Ensisijaisesti yleislainsäädäntöä (julkisuuslaki) olisi selvennettävä, alla olevien periaatteiden pohjalta:

1. Jos kyse on vapaaehtoisesta luovutuksesta, luovutuksen perusteeksi soveltuu suostumus.
2. Jos tietojen luovutus perustuu suostumukseen, ei tietojen käyttötarkoitusta tule lainsäädännöllä rajoittaa.
3. Lainsäädännön pitää mahdollistaa suostumuksen antaminen kolmannen osapuolen, kuten MyData-operaattorin palvelussa.

Yleissääntelyn puuttuessa erityissääntely uhkaa sirpaloitua. Tällä hetkellä esimerkiksi suostumuksen antamisesta on kaksi esimerkkiä:

[1] Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (29 § 5 mom)

29 § Tietojen luovuttaminen palvelun avulla

Henkilö, josta on tallennettu tietoja tässä laissa tarkoitettuun rekisteriin tai tietovarantoon, voi palvelussa antaa yksilöidyn suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen viranomaiselle tai muulle taholle sekä peruuttaa antamansa suostumuksen. Tietoja luovutetaan opinto-

ja tutkintotietojen luovutuspalvelun avulla henkilön antaman suostumuksen nojalla sähköisessä muodossa.

[2] Laki liikenteen palveluista (232 §)

232 § Henkilön omien tietojen hallinta liikenneasioiden rekisterissä

Liikenne- ja viestintäviraston on mahdollistettava rekisteröidyn omien tietojen hakeminen ja kopioiminen toiseen tietojärjestelmään avoimen rajapinnan välityksellä koneluettavassa muodossa. Tämä ei koske sellaisia salassa pidettäviä tietoja, jotka Liikenne- ja viestintävirasto on saanut rikos- tai sakkorekisteristä eikä valvonta- ja seuraamustietoja.

Kyseisissä esimerkeissä suostumuksen antamisesta on säädetty poikkeavasti: jälkimmäinen sallii suostumuksen antamisen OmaData-palvelussa kun taas ensimmäinen ei. Lisäksi ehdotuksessa laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä tietojen luovutuksesta ollaan säätämässä vielä edellisistä poiketen. Lakiehdotuksen 3 luvun 12 §:ssä terveydenhuollon omatietovarannon tietoluovutuksiin ollaan ehdotettu suostumusta, mutta siten että tietoja voitaisiin luovuttaa vain sosiaali- ja terveystietojen toteuttamiseksi. Käyttötarkoituksen rajoitus on tarpeeton ja ihmisten tiedollista itsemääräämisoikeutta rajoittava. Ehdotus on jatkovalmisteluvaiheessa.

[3] Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (3 luku, 12 § Omatietovaranto)

Henkilö voi tallentaa hyvinvointitietojaan omatietovarantoon hyvinvointisovelluksilla tai kansalaisen käyttöliittymän kautta ja hyödyntää niitä sieltä hyvinvointinsa edistämiseksi.

Henkilöllä on oikeus päättää tietojensa käytöstä, muuttamisesta ja poistamisesta omatietovarannosta.

Henkilö voi antaa suostumuksen siihen, että palvelunantajalle voidaan luovuttaa omatietovarannossa olevia hyvinvointitietoja sosiaali- ja terveystietojen toteuttamiseksi.

Henkilön omatietovarannossa olevat tiedot on säilytettävä, kunnes henkilö on poistanut ne omatietovarannosta tai enintään 12 vuotta henkilön kuolemasta.

Esimerkit lainsäädännön pirstoutumisesta korostavat selkeän yleissääntelyn tarvetta. Selkeä yleissääntely tuottaisi ympäristön, jossa on mahdollisuus tehdä skaalautuvia ratkaisuja, jossa tietoja hyödynnetään yhdenmukaisin menettelyin.

Tietojen käytettävyys sähköisessä muodossa on välttämätön edellytys usealle hallitusohjelmassa tarkoitetulle hankkeelle: sosiaalietuuksien automatisointi, AuroraAI-palveluverkosto ja sähköiset työllistymisen palvelut.

Lisätietoja:

Jussi Mäkinen, Lakiasiainpäällikkö, digitalisaatio
p. 040 900 3066, jussi.makinen@teknologiateollisuus.fi